

Akademický rok 2022/2023

Diplomová práce – posudek vedoucího

Jméno a příjmení studenta: BcA. Kareřina Srbová

Název práce: writer.agdx

Slovní hodnocení:

Ahoj Kateřino,

v době psaní tohoto textu mám možnost si tvoji práci číst a procházet potřetí. V průběhu našich konzultací se text vyvíjel, ale zásadnějších a větších změn nebylo potřeba. To proto, že už před první konzultací jsi mi nasdílela draft, který byl obsáhlý a měl jasnou strukturu. Věděla jsem, že máš docela jasnou představu o tom, co chceš sdělit – tvůj text je názorově a hodnotově ukotvený. Po celou dobu jsi pracovala samostatně a nasbíraný materiál se ti podařilo dobře uchopit a předat.

Tvá práce má dvě hlavní roviny – tou je psaný text a rešerše, která mu předcházela, a nadále probíhá. Pracovala jsi přesně tak, jak jsi zvyklá, a jak přistupuješ k jakémukoliv tématu, kterým se zabýváš. Rešerše pro tebe představuje podstatnou část, které se dokážeš věnovat do hloubky a vytrvale. Ve svém textu se na ni průběžně odkazuješ a čtenář má možnost na platformě *Are.na* procházet pečlivě strukturovanou databázi obsahu, který ti k tématu digitálního psaní přijde relevantní. I samotný popis principů a východisek je pro tebe designem. Vizualní výstup je v tvém případě ilustrací tvých myšlenek spíše než kreslením konkrétního uživatelského rozhraní.

V úvodu popisuješ vlastní negativní uživatelskou zkušenost s dostupnými nástroji jako *MS Word*, *Dropbox Paper*, *Pages* apod. Při digitálním psaní se musíme přizpůsobovat jejich rigidním pravidlům a složitě navržené funkcionalitě. Jejich funkce pro formátování textu, automatická oprava chyb apod. dokáží velmi snadno rozptýlit a odvést pisatelovu pozornost a k textu se nabalují zbytečné vrstvy informací. Mimo jiné také přibližuješ, jak jsou zažité metafory fyzického světa (papír, dokument, složka) v digitálním prostředí omezující. Tím, že uživatelské prostředí současných nástrojů simuluje papír (dovoluje psát pouze lineární, hierarchický text v striktně daném poli) nejenže odbourává jeho pozitivní vlastnosti, ale navíc ani dostatečně nerozvíjí potenciál, který digitální prostředí nabízí.

Jak zmiňuješ, právě tvá vlastní zkušenost, intuice a vnímání jsou motivací a důvodem, proč k navrhování vlastního nástroje pro digitální psaní vůbec přistupuješ. To je dle mého názoru dostatečný předpoklad pro

vývoj softwaru, který bude reagovat na tvé a komunitní potřeby a bude skutečně funkčním, nelimitujícím nástrojem.

V textu uvádíš řadu progresivních autorů, jejichž vize a projekty jsou inspirativní a nabízejí zajímavé alternativní podoby webu, softwaru, OS. Z tvého výběru je jasně patrný názor a naznačuješ jim, které hodnoty s nimi sdílíš, a která funkcionalita je pro tebe důležitá. Tvůj text má dle mého názoru tři důležité oblasti, kterým se v různém rozsahu věnuješ:

1. jak může vypadat digitální psaní;
2. jak můžu digitální text číst, procházet a obohacovat o další struktury a
3. programování samotného softwaru.

Mezi nimi volně přecházíš a postupně je přibližuješ, k některým se průběžně vracíš. Jako čtenářka bych však ocenila jejich jasnější oddělení. K lepšímu pochopení by mi napomohlo, kdybys zmíněné projekty uvedla vysvětlivkou, pro kterou oblast vývoje *writeru.agdx*, je považuješ za přínosné. Nevnímám to ale jako zásadní překážku v pochopení tvé vlastní představy.

Ve svém textu věnuješ podstatnou část i problematice, jejíž zkoumání tě zavedlo do slepé uličky. Jedná se o kapitolu, která přibližuje ryze technické aspekty kódování, čtení a reprezentace znaků a symbolů na počítačích, skrze protokol UTF-8 od Unicode. Rozumím tvému záměru tento standard informačních technologií přiblížit – není totiž ideální a pro řadu znakových sad omezující. Pokud ale docházíš k závěru, že v současnosti představuje v podstatě jediné (a nejvíce rozšířené) řešení, mohla být v textu jen krátce shrnuta s odkazem na tvoji rešerši na *Are.ně*. Na vývoj *writeru.agdx* nemá zásadnější vliv a odvádí pozornost do hodně technické roviny, které se jinak ve svém textu nevěnuješ.

Obecně představuješ svoji vizi *single purpose* nástroje, který funguje jako jednoduchá, synergická a modulární součást sady nástrojů v ekosystému *community-software.agdx*. Se stejnojmennou pracovní skupinou sdílíš dlouhodobý cíl – oprostít se od monolitických aplikací, vyvíjených velkými korporacemi, nad jejichž podobou (jako uživatelé) nemáme žádnou kontrolu. Chceš navrhnout jednoduchý nástroj, který umožňuje soustředěné psaní a zobrazování textu nezávisle na finálním výstupu. Opouštějící rigidní imitaci A4 papíru. Podporující i jiné (nelineární) formy psaní textu. Který umožňuje hypertextové prolínání a prohledávání fragmentů textu z jedné části textu do jiné, z jiného souboru do jiného, k jinému multimediálnímu obsahu, do různých vztahů.

Pokud má *writer.agdx* naplňovat vizi jednoduchého nástroje, který uživatele osvobozuje, a díky kterému se digitální psaní stane intuitivní činností, bude velkou výzvou navrhnout ho tak, aby byl zároveň dostatečně flexibilní. Otázkou je, kdy a v jaké formě umožní uživateli s textem dále jednoduše pracovat. Nakolik mají být základní funkce modulární a jestli má při otevření nového textového souboru vůbec existovat jejich základní set. Pokud má *writer.agdx* psaní více přiblížit programování a umožňovat textové soubory postupně obohacovat o dodatečné významy a struktury, bude to potřeba vybalancovat s nerušeným psaním a čtením „čistého“ textu. Možná ani nelze docílit zcela intuitivního nástroje, jehož funkcionalitu uživatel pozná bez učení...

Právě tyto a další otázky tvá práce otevírá. Svou strukturou představuje především obsáhlé shrnutí dosavadní rešerše (skrze nějž volně popisuješ kýžené principy a hodnoty *writeru.agdx*) spíše než textovou specifikaci nástroje. Stručně v ní zmiňuješ otázky a témata do další diskuze a tomu, jak by mohla vypadat tvá vlastní varianta *writeru.agdx*, se v závěru příliš nevěnuješ. Mě by ale konkrétně tvůj *use case* zajímal (obzvláště pokud chceš nástroj vyvíjet pro sebe a svoji komunitu) a klidně bych ho do práce zahrнула.

Do společné diskuze v kolektivu *AGDX* a v pracovní skupině *community-software.agdx* jsi ale přinesla zásadní podněty a tvá práce je dobrým výchozím bodem pro dlouhodobou a komplexní práci, kterou kolektivní navrhování nezávislé softwarové infrastruktury bezpochyby je.

Mám pár otázek k funkcionalitě a zajímá mě tvůj pohled uživatelky / designérky:

1. Zmiňuješ, že ve *writeru.agdx* by nebyl uživatel vyrušován tím, že by mohl vkládat formátování textu, jeho komplexnější zobrazení a multimediální obsah. Co když bych ale jako uživatelka chtěla svůj text doplnit o jiný druh média (ilustraci, diagram apod.) za účelem zprostředkovat sdělení i jiným způsobem? Kdy mým cílem nemusí být konkrétní vizuální výstup? Musela bych se na tento obsah pouze odkazovat v rámci celého ekosystému? Jak bych si ho ve *writeru.agdx* mohla zobrazit?
2. Pokud bych chtěla různé fragmenty textu hypertextově prolinkovat do konkrétního vizuálního výstupu, který si navrhu např. v *single purpose* nástroji *editor.agdx*, jak by tento nástroj poznal, jak a kde tyto fragmenty zobrazovat? K textu bych mohla např. přiřazovat konkrétní instrukce, jak s ním má nakládat? Kam bych tyto instrukce případně psala a kde si je zobrazovala, aby mě nerušily?

Díky!

Závěrečné hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě.

Návrh klasifikace:

A

Posudek vypracoval(a):

MgA. Barbora Fišerová

Datum:

4. 5. 2023

Podpis vedoucí